

KÖZÉPFOKÚ SZAKMAI KÉPZÉS

TANTERV

KÉPZŐMŰVÉSZET

35 óra

A dokumentumot a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 2007. február 15-én, a 99. ülésén hagyta jóvá.

TARTALOM

I. A KULCSFONTOSSÁGÚ KÉSZSÉGEK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE.....	1
II. AZ IRÁNYADÓ CÉLKITŰZÉSEK	3
III. A FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TEVÉKENYSÉGEK.....	5
IV. A TUDÁS ELLENŐRZÉSÉNEK ÉS ÉRTÉKELÉSÉNEK KÖTELEZŐ FORMÁI	12
V. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ	13
VI. IRODALOM- ÉS FORRÁSJEGYZÉK A TANÁR SZÁMÁRA	23

I. A KULCSFONTOSSÁGÚ KÉSZSÉGEK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE

A képzőművészet a középfokú szakképzési programok egyik kulcsfontosságú tantárgya. Lehetővé teszi, hogy a diákok fejlesszék a szakmájuk műveléséhez szükséges művészeti ismereteiket, készségeiket és képességeiket, valamint kulturális tudatosságukat és esztétikai érzékenységüket. A középpontban az áll, hogy a diákok képesek legyenek a művészetelméleti és -történeti jártasságukat a gyakorlatban végzett művészi munkájukba integrálni. A fő hangsúly a diákok egyéni, gyakorlatban végzett képzőművészeti és tervezési tapasztalataira kerül, amelyet a művészettörténeti és -elméleti ismeretek, valamint az egyéb általános és szakmai tantárgyak ismeretanyaga, továbbá a gyakorlati órák alapoznak meg. Fontos a tantárgy bevezető része, amelyben a diákok a többi művészeti ággal (zene, tánc, film, videó, opera, irodalom, színház stb.) találkoznak.

A képzőművészet verbális és nonverbális nyelvvel is rendelkező diszciplína. Egy olyan vizuális nyelv, amely a középfokú szakmai képzési programokban annak a szakmának az elvárásaihoz kapcsolódik, amelyre a fiatalokat oktatják és képezik. A mai modern életritmus és az egyes szakmákon belüli gyors változások megkövetelik a tanulótól az elméleti és gyakorlati művészi ismeretek, a vizuális készségek, valamint a művészettörténet alapvető tartalmainak az ismeretét és elsajátítását. Ezzel a tudással képes lesz kreatív módon követni a kortárs esztétikai és formatervezési trendeket a saját szakterületén. Ez a szakismeret – a magasabb szintű művészi képességek és készségek – segítik a szakiskolai tanulót abban, hogy új kreatív megoldásokat találjon és fejlesszen ki a létrehozandó termék vagy szolgáltatás minden fázisában – az ötlettől a kivitelezésig, majd annak bemutatásáig. A hangsúly a gyakorlati művészeti tervezésre kerül, amely – a piacgazdaság kontextusában – az egyik legfontosabb tényezője a marketing ismereteknek, a termékeknek és a szolgáltatásoknak.

A képzőművészet tantárgy három nagy témakörből áll: 1) a művészettörténet egy adott szakterülethez kapcsolódó kiválasztott részei, 2) a művészi nyelv egy-egy szakmához kapcsolódó konkrét fejezeteinek az ismerete és feltárása, valamint 3) a művészi nyelv használata a terméktervezés folyamatában (dizájn). A képzőművészet az általános iskolai oktatásban elsajátított ismereteket és a művészetelméleti nyelv használatát fejleszti. A tevékenységek kiválasztásakor figyelembe kell venni a diákok általános és művészi képességét, tekintettel a szakma elvárásaira. A tanár gondot fordít a megfigyelőképesség, a vizuális gondolkodás, a kreativitás, a képzelőerő és a fantázia fejlesztésére. A tanítási/tanulási folyamat keretei közt a diákok konvergencia szinten a művészetelméleti és -történeti ismereteiket bővítik, divergencia szinten pedig a gyakorlati készségeiket fejlesztik. A képzőművészeti órákon, a tanulási folyamat során ösztönözzük a művészi feladatok önálló létrehozását, annak a megvalósítását és az érvelési készségeket. A diákok hozzászoknak, hogy a művészeti tervezés folyamatával kapcsolatos minden kérdésben önállóan döntsenek. A gyakorlati művészeti munka lehetőséget nyújt a diákoknak arra, hogy azt a koncepciótól – a megvalósításon át – a befogadásig megismerjék és megtapasztalják.

Fontosak azok a konkrét gyakorlatok és tevékenységek, amelyek fejlesztik a vizuális megértést, a kifejezést és az értékelési készséget. A tanterv tartalmi elemei az adott szakma sajátosságaira, valamint a serdülő mentális és motoros funkcióiból következő fejlődési szakaszokra épülnek. Figyelembe veszik az egyéni fejlődés sajátosságait, valamint az adott szakmához kapcsolódó ismereteket, képességeket és a különböző készségekre vonatkozó igényeket.

A diákok alapvető képzőművészeti és formatervezői tevékenységeit (rajz, szobrászat, formatervezés stb.) a művészettörténetből származó ismeretek alapozzák meg. A művészettörténet a maga legtágabb értelmében összekapcsolja a művészi módon kifejezett gondolatok, érzések és egyéb felismerések világát más művészeti megnyilvánulásokkal, vagy bemutatja, hogyan reagál a képzőművész arra a világra, amelyben élt. Bepillantást enged az egyik legrégebbi és legfontosabb alkotói módba, és ez által nagyban hozzájárul az ember egészének megértéséhez.

A szerepe és a jelentősége azoknak a legfontosabb műalkotásoknak a bemutatásában rejlik, amelyek képet adnak az egyes történelmi korszakok esztétikai és elképzelésbeli csúcspontjairól, illetve azok fejlődéséről, ezáltal támogatva a valódi művészeti érték felismerését, felkeltve a műalkotások iránt kíváncsiságot és a kritikus véleményformálást, ösztönözve a diákokat egy magasabb szintű ízlés kialakítására, különösen a választott szakmájukban.

A tantárgy művészettörténeti tartalmi nyitottak a szlovén és a világörökség azon műemlékei felé, amelyek együttes kölcsönhatásban nyernek kifejezést. A diákokat megismertetik a szakmai, a kulturális, a művészeti és a természeti örökség értékeivel, továbbá ösztönzik őket ezek védelmére és tiszteletére.

A művészettörténet nagymértékben lehetőséget teremt a diák egyéniségének kifejezésére, mert lehetővé teszi a számára, hogy megfogalmazza a saját meglátásait, nézeteit a történelemtől és a művészeti teljesítményekről, valamint párbeszédre és toleráns kritika kialakítására ösztönzi őket. Mindezek a tartalmi célok olyan módon kerültek kialakításra, hogy a diákok a választott szakma legfontosabb művészeti alkotásai mellett megismerjék a választott szakterületükhöz kapcsolódó kulcsfontosságú művészeti alkotásokat.

A diákokat arra képezik, hogy megtapasztalják a természetben és a műalkotásokban rejlő szépséget, értékeljék a saját és más művészek alkotásait, ugyanígy a használati tárgyakat, különösen a szakmájukban. Ezáltal hozzászoknak a művészeti-kulturális örökség megtapasztalásához, elfogadásához és megbecsüléséhez, valamint a hazai és a külföldi képzőművészet, ipar és kézművesség megismeréséhez, továbbá azok eredményeinek a felkutatásához.

A tanítási folyamat során a diákok aktív módszerekkel és formákkal erősítik képzőművészeti képességeiket (kompetenciáikat), illetve művészi kifejezőkészségüket. Ezekben olyan tanulási folyamatokat és művészeti gyakorlatokat egységesítenek, amelyek az elme, a szív és a kezek munkája. Az iskola az oktatás során arra törekszik, hogy a diákokat saját képességeik önálló fejlesztésére ösztönözze (különösen a tervezőművészeti – dizájn feladatnál, amely a záróvizsgára történő lehetséges felkészülés eszköze). A központi cél, amelyre a művészeti feladatok megoldásának irányulnia kell, a diákok szakmai karrierje. A képzőművészeti órák célkitűzése a tanár és a diák közötti nyílt és sikeres kommunikáció. A diák az általa lehetséges tempóban, aktív tanulással ismerkedhet meg a művészi képességek (ön)elsajátításával és fejlesztésével, valamint képességeinek a keretein belül problémaorientált művészi feladatokat kezd el, ezáltal hozzászokva az önértékeléshez és az önkezdeményezéshez. A diák megtanulja, hogy döntéseket hozzon és felelősséget vállaljon a saját alkotó tevékenységéért: a művészeti feladat megtervezéséért, a kivitelezésért, az értékelésért és saját munkájának a bemutatásáért. Javasolt a tanulás és a művészi kifejezés egyéni, kombinált és együttműködési formáinak az alkalmazása.

II. AZ IRÁNYADÓ CÉLKITŰZÉSEK

A diákok:

1. megismerik a művészet fogalmát, annak az emberi életben betöltött szerepét és társadalmi funkcióit.
2. a művészetet különböző műfajokból álló területként értelmezik, megértik a művészet jelentőségét a kulturális és alkotói attitűdökben, valamint a szakmai, a magán és a társadalmi életben.
3. elmélyítik a kritikai hozzáállásukat és érzékenységüket az információs technológiák által létrehozott művészeti értékek és a vizuális-kommunikációs termékek iránt.
4. feltárják a művészet nyelvét.
5. a szakmai tájékozódásuk érdekében elsajátítják az ötletek megvalósításához szükséges művészeti produkciós stratégiákat, módszereket, eljárásokat, anyagokat és eszközöket.
6. hozzászoknak, hogy az esztétikai és a funkcionális tényezők összevetésével értékeljék a saját művészeti termékeiket, alkotásaikat és más, a szakmai területükhöz tartozó használati tárgyakat.
7. fejlesztik a szakmai gyakorlatra összpontosító képzőművészeti, kreatív, kritikus és konstruktív gondolkodásukat.
8. elsajátítják a különböző képzőművészeti ismeretek, készségek és képességek új szakmai kontextusba való átvitelét.
9. megismerik a használati termék funkciója és a vizuális-művészeti forma közötti kölcsönös összefüggést.

10. gazdagítják tapasztalási képességeiket, továbbá a művészi kifejezés során, a képzőművészeti és használati darabok megtekintése révén fejlesztik érzelmi intelligenciájukat.
11. megismerkednek a környezetükben zajló kulturális eseményekkel és az azokban való részvétel lehetőségével.
12. pozitív attitűdöket fejlesztenek ki a helyi és külföldi művészeti és kulturális örökség iránt.
13. megismerkednek a legfontosabb művészeti stílusokkal és alkotásokkal, és emellett felismerik a saját szakterületükön belüli művészeti fejleményeket.
14. képzést kapnak az erőforrások használatáról.
15. közreműködnek a szakképzésben részesülő diákgenerációk képzőművészeti oktatásának a tervezett fejlesztési folyamataiban.
16. részt vesznek a közös kulturális és civilizációs értékekre való nevelés folyamataiban.
17. részt vesznek a kölcsönös toleranciára és a másokkal való együttműködésre nevelés folyamataiban.
18. megismerik és használják az alapvető információ-technológia eszközöket a képzőművészeti és projektfeladatok megoldásához, elkészítéséhez.

JELMAGYARÁZAT

A 5–12. oldalon található táblázatban a (dőlt betűvel szedett) célkitűzések közötti lehetséges keresztantervi kapcsolatokat a tantárgyakat vagy képesítéseket jelölő számok jelzik:

1.	SZLOVÉN NYELV
2.	MATEMATIKA
3.	IDEGEN NYELV
4.	TESTNEVELÉS
5.	TERMÉSZETTUDOMÁNY
6.	TÁRSADALOMTUDOMÁNY
7.	SZAKMAI MODULOK
8.	GYAKORLATI OKTATÁS

III. A FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TEVÉKENYSÉGEK

	TÉMAKÖRÖK: BEVEZETÉS A MŰVÉSZETTÖRTÉNETBE (10 ÓRA)	
ALAPKÉSZSÉGEK (KÉPZŐMŰVÉSZETI KOMPETENCIÁK)	OPERATÍV CÉLOK	KÖVETELMÉNYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ képes arra, hogy a művészeteket mint különböző műfajokból álló területet fogja fel, valamint megérti annak jelentőségét a kulturális és kreatív magatartás tekintetében a szakmai, magán és társadalmi életben. ▪ a saját képzőművészeti alkotások, a műalkotások és a használati tárgyak esztétikai értékelésének a képessége. <p>(a felsorolt készségek a katalógus valamennyi tematikai egységére vonatkoznak)</p>	<p>TEMATIKAI EGYSÉG – A MŰVÉSZET (1 óra)</p> <p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ megismerik a művészet fogalmát, az emberi életben betöltött szerepét és társadalmi funkcióit (1., 7., 6., 3.). ▪ megismerik a művészeti formákat és műfajokat. 	<p>A diákok képesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ leírni, összehasonlítani és elemezni a művészeti műfajokat (művészek, kifejezési formák, műalkotások). ▪ felsorolni azokat a művészeti műfajokat, amelyek bizonyos kritériumok alapján kötődnek a szakterületükhöz, és meg tudják indokolni, miért kapcsolódnak ahhoz.
	<p>TEMATIKAI EGYSÉG: A KÉPZŐMŰVÉSZET (2 óra)</p> <p>téma: a művészet általános jelentősége az emberiség</p>	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ az ikonográfia alapfogalmainak (szimbólum, attribútum stb.) ismerete. 	<p>számára; a magas, a népi és a populáris művészet, valamint az ipari termékek közötti különbségek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a művészetet mint a társadalmi tudatosság egyik megnyilvánulási formáját ismerik meg; továbbá az emberi életszemlélet, a történelmi fejlődés vagy események tükörképeként tekintenek arra (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8.). ▪ a képzőművészet formáinak és műfajainak (1., 2., 3., 5., 6., 7.) az elsajátítása. ▪ felismerik és megkülönböztetik a következő művészeti területeket: építészet, várostervezés, szobrászat, festészet, formatervezés – dizájn (grafika, textil, bútor, aranyművesség stb.), iparművészeti formatervezés (6., 7., 1., 5., 3.). ▪ összehasonlítják a különböző háttérből származó hasonló műalkotásokat, és képesek azonosítani néhány közös jellemzőjüket. ▪ fejlesztik a művészeti alkotáshoz való hozzáállásukat (7.). <p>TEMATIKAI EGYSÉG: A KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁS MEGKÖZELÍTÉSE (tartalmi elemzés):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ MOTÍVUM (1 óra) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ leírni az egyes művészeti területek sajátosságait. ▪ összehasonlítani és elemezni a különböző képzőművészeti területekről származó műalkotásokat, a hangsúly az anyagokra és a képzőművészeti technikákra kerül. ▪ összehasonlítani és értékelni a műalkotásokat és a használati tárgyakat (keresés, kiválasztás és osztályozás). <ul style="list-style-type: none"> ▪ közvetlenül felismerni a képzőművészeti alkotásokban az ismert témákat, ▪ azonosítani a képzőművészeti
---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TARTALOM (ANYAG) ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI TARTALOM (2 óra) ▪ IKONOGRÁFIA (szimbolizmus, a hangsúly a szakterületre kerül) (2 óra) ▪ megkülönböztetik a következő fogalmakat: a képzőművészeti motívum, a képzőművészeti tartalom, a képzőművészeti alkotások tartalma (6., 7., 5.). ▪ a képzőművészeti alkotásokon keresztül megértik a motívumot, azt elemeire bontják és narratív egységekbe foglalják (1). ▪ leírják a képzőművészeti alkotások tartalmi jelenségeit, különös tekintettel a szakmájukhoz kapcsolódó motívumokra (színek és formák szimbolikája) (1., 7., 5., 6., 3.). ▪ elemzik az egyes művészeti korszakok stilisztikai (stílusbeli) sajátosságainak a hatását a szakterületükön kialakult formák fejlődésére (vagy az új technológiai lehetőségek hatását e formák és funkciók változására) vonatkozóan (6., 7., 1., 3., 5., 4.). <p>TEMATIKA EGYSÉG: A 20. SZÁZAD KÉPZŐMŰVÉSZETI IRÁNYZATAI</p> <p>A diákok</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ismerik a szakmai 	<p>anyagokat, és elemezni vagy leírni a képzőművészeti alkotás tartalmát/témáját.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tartalmi és formai szempontból elemezni azokat az ismert műalkotásokat, amelyek az általános műveltség részei, és amelyek közel állnak a szakterületükhöz. ▪ önállóan keresni a nyomtatott és elektronikus képzőművészeti forrásokban a szakterületükkel kapcsolatosan. ▪ konkrét példákon keresztül azonosítani, megmagyarázni és értékelni a képzőművészeti mozgalmak hatását a formák, a tárgyak és a termékek fejlődésére vonatkozóan a saját szakterületükön.
--	--	--

	szempontból kulcsfontosságú művészettörténeti eseményeket, hangsúlyt fektetve azokra, amelyeknek a stílusjegyei a legmarkánsabban mutatkoztak meg a kialakult formákban.	
RAJZ (6 óra)		
ALAPKÉSZSÉGEK (KÉPZŐMŰVÉSZETI KOMPETENCIÁK)	OPERATÍV CÉLOK	KÖVETELMÉNYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a képzőművészeti problémák önálló megoldásának a készsége. ▪ a használati tárgyak funkciója, valamint a vizuális képzőművészeti formák közt fennálló kölcsönös összefüggések megértésének a képessége. <p>(a felsorolt készségek a katalógus valamennyi tematikai egységére vonatkoznak)</p>	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bővítik ismereteiket a pont, a vonal és az alakzat képzőművészeti elemeinek a formaképzéséről; megismerik a képzőművészeti változókat (2., 7.). ▪ elsajátítják a rajz kompozíciós elveit (2., 7.). ▪ megértik a formátum fontosságát (2., 7.). ▪ elmélyítik a szerkezeti/műszaki rajz elveinek a megértését (2., 7.). ▪ finomítják az arányokra vonatkozó szabályokat (2., 7.). ▪ megismerik a rajz szerepét a hagyományos és kortárs képzőművészeti alkotásokban (7., 6., 1., 3.). ▪ képesek egy szakmai motívumot szabadkézi vázlatban vizuálisan ábrázolni. ▪ képesek szabadkézzel 	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ a vonalat mint képzőművészeti elemet ismerik fel; a megfigyelt tárgyak látványának és konstrukciós rajzának a bemutatása – mindezt egy választott kompozíciós elv alapján. ▪ megállapítják az alaparányokat (arányosságot). ▪ elsajátítják a szakterületükről származó motívumok felvázolását.

	<p>háromdimenziós tárgyat kétdimenziós rajzfelületen megalkotni, figyelembe véve egy adott képzőművészeti feladat követelményeit (2., 7.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ meg tudják indokolni, miért fontos a saját szakterületükön a vázlatkészítés és a rajzolás (8.). 	
FESTÉSZET (6 óra)		
ALAPKÉSZSÉGEK (KÉPZŐMŰVÉSZETI KOMPETENCIÁK)	OPERATÍV CÉLOK	KÖVETELMÉNYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ az ötlet megvalósításához szükséges képzőművészeti és gyártási stratégiák, eljárások, anyagok és eszközök használatának a képessége, figyelembe véve a munkavédelmi szabályokat, valamint a munka és természeti környezet védelmére vonatkozó utasításokat <p>(ez a készség a katalógus valamennyi témakörére vonatkozik).</p>	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ megismerik a színérzékelés fizikai és fiziológiai alapjait (7., 5., 3.). ▪ a színekben és a színtestben lebontják a színeket (7., 5., 3.). ▪ elemzik a színek és formák szimbolikus értékét (7., 5., 3., 6.). ▪ elsajátítják a színharmoniai és kontrasztok fontosságát. ▪ megismerik a színtilizálás folyamatait és szerepét (7.). ▪ megkülönböztetik a színtervezés alapvető jellemzőit a festészetben és a formatervezésben (6., 7., 8.). ▪ képesek kiválasztani a festőművészet megfelelő kivitelezési stratégiáit, eljárásait, anyagait és technikáit egy elképzelt ötlet megvalósításához (8.). 	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ egy képzőművészeti feladat során be tudják mutatni a színharmoniai, a kontrasztok és a színszimbólumok ismeretét. ▪ képesek megkülönböztetni az elsődleges, a másodlagos és a harmadlagos színeket, továbbá fel tudják azokat egy feladatban használni. ▪ képesek elemezni a divatirányzatok hatását a szakmai területükön a termékek szín- és formaválasztására vonatkozóan. ▪ indokolni tudják a képzőművészeti elemek és elvek kiválasztását a saját alkotásaikban.

SZOBRÁSZAT ÉS TÉRTERVEZÉS (5 óra)		
ALAPKÉSZSÉGEK (KÉPZŐMŰVÉSZETI KOMPETENCIÁK)	OPERATÍV CÉLOK	KÖVETELMÉNYEK
<ul style="list-style-type: none"> a képzőművészeti nyelv felfedezésének a képessége (ez a katalógus valamennyi témakörére vonatkozik). 	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> felismerik a szobrászati anyagok és eszközök jellemzőit (5., 3., 7.). elemzik a belső teret és a térben lévő tárgyakat (3., 7.). megterveznek egy térbeli bemutatót (7.). elsajátítják a vetítés alapelemeit (felül-, elől- és oldalnézet) (7.). elemzik a szakmai területükhöz tartozó formákat, tárgyakat és termékeket (7., 5.). megkülönböztetik a plasztikai tárgyformálásban és a térbeli tervezésben a kifejezés, az alkotás és a tervezés alapvető jellemzőit. 	<p>A diákok:</p> <ul style="list-style-type: none"> megmagyarázzák és indokolják a térfogat, a forma, az állóság, a szerkezet és a textúra fontosságát; valamint e fogalmak ismeretéről tesznek tanúbizonyságot a képzőművészeti alkotásoknál. funkcionális és esztétikai szempontból elemzik a szakterületükhöz tartozó formákat, tárgyakat és termékeket. megkülönböztetik és elemzik azokat a funkcionális és esztétikai szempontokat, amelyeket a belső térben a térbeli-plasztikai kompozíció megtervezésekor figyelembe kell venni.
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ÉS FORMATERVETÉS – DIZÁJN (5 ÓRA)		
ALAPKÉSZSÉGEK (KÉPZŐMŰVÉSZETI KOMPETENCIÁK)	OPERATÍV CÉLOK	KÖVETELMÉNYEK
	<p>A diákok:</p>	<p>A diákok:</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ különböző képzőművészeti ismeretek, készségek és képességek új szakmai és problémamegoldó kontextusokban való alkalmazása. ▪ egy képzőművészeti feladat megtervezésének, végrehajtásának és bemutatásának a képessége. • az önálló döntéshozatal képessége a tervezési feladat minden szakaszában. • a különböző források és információk keresésének a képessége. <p>(ezek a kompetenciák a katalógus valamennyi témakörére vonatkoznak)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ különbséget tesznek az ipari, a grafikai és a divattervezési előállítás módszerei között (7., 6., 5., 1., 3.) ▪ elemzik a divattervezés képzőművészeti tartalmait és irányelveit az ipar és a kézművesség vonatkozásában (7., 6., 5., 3.). ▪ tisztában vannak az alapötletek vázlatban való kifejezésének a fontosságával, és megkülönböztetik a kézzel és a géppel készített tárgyakat (7., 6., 5., 3.). ▪ felismerik a belső és külső terek, valamint a használati tárgyak tervezőjének a munkáját. ▪ kritikusan állnak a vizuális kommunikáció és az információs technológiák funkcióihoz, működését és hatásait a szakmai alkalmazhatóság és a mindennapi felhasználó szempontjából tekintik át (7., 6., 5., 1., 3.). ▪ megvalósítanak egy tervezési projektet a koncepciótól (elképzeléstől) a végső termékig (7., 5.). ▪ a tárgyhoz tartozó művészettörténeti források után kutatnak. ▪ megismerik a végleges termék integrált módon történő bemutatásának a különböző módjait, kidolgozzák az értékelési kritériumokat (1.). ▪ megismerik a kortárs formatervezés történetéből kiválasztott témák tartalmát (7., 6.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vizsgálják a vizuális kommunikáció és az információs technológiák funkcióit, működését és hatásait a szakmában történő alkalmazhatóság és a mindennapi felhasználó szempontjából. ▪ egy (a szakma követelményeihez kapcsolódó) tervezési projektet kimagasló szinten valósítanak meg az ötlettől a prototípusig/termékig, valamint a projektet bemutatják. ▪ a képzőművészeti feladat egyik fázisában képesek számítógépes szoftvert felhasználni. ▪ számítógép segítségével egy egyszerű szöveget (meghívó, plakát stb.) alkotnak. ▪ a kortárs formatervezés – dizájn történetéből kiválasztott releváns tartalmakat az internet segítségével beépítik a feladatukba. ▪ írásban és szóban, különböző szempontok alapján megindokolják az alkotásukat. ▪ képesek hasznos
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ önálló döntések hoznak a formatervezési feladat minden szakaszában (8). <p>MEGJEGYZÉS: Amennyiben a (képző)művészet tantárgy a 3. évfolyamon szerepel, úgy a „Vizuális kommunikáció és tervezés” záró témakör utolsó képzőművészeti feladata a záróvizsgára való felkészülés is egyben.</p>	<p>információkat találni a világhálón (interneten), és azokat a követelményeknek megfelelően beépítik a képzőművészeti feladatba.</p>
--	---	---

IV. A TUDÁS ELLENŐRZÉSÉNEK ÉS ÉRTÉKELÉSÉNEK KÖTELEZŐ FORMÁI

A képzőművészetet tanító tanár folyamatosan ellenőrzi a művészeti kifejezés folyamatának az eredményeit: az alkotást, a művészetelméleti ismeretek elsajátítását és a bevezető művészettörténeti témakörből származó ismereteket. Az alkotásokat a képzőművészeti feladatok céljainak a kritériumai alapján és annak kontextusában értékeli. Az objektív kritika az irányadó a további tevékenységhez vagy a munka kijavításához. Mindannak támogatnia kell a diák érzelmi, erkölcsi, motivációs és intellektuális gondolkodását. A tanár a tantárgy céljainak az értékelése során a diákokat a műalkotások kritikus értékelése felé irányítja.

Ellenőrizni kell a diák által elvégzett integrált tevékenység (folyamatának) egészét, amely az alkotásokban (produktumokban) nyilvánul meg. A tanév végéig a diákoknak legalább egy osztályzatot a szóbeli értékelés során kell szerezniük (pl. a diák tárlatvezetése, egy műalkotás értelmezése, vitatechnika stb.), egyet pedig írásbeli ellenőrzéssel a művészettörténeti témakörből, továbbá minden értékelési időszakban legalább egy osztályzatot kell kapnia a bármely művészeti területhez kapcsolódó képzőművészeti alkotói feladatokból. A diák a művészettörténeti témakörből úgy is szerezhethet osztályzatot, hogy a tanár a tanuló képzőművészeti munkájának a bemutatása során ellenőrzi a művészettörténeti fogalmakkal kapcsolatos ismereteit.

A bevezető művészettörténeti témakör szóbeli és írásbeli ellenőrzése a képanyaggal együtt történik. Mind az ellenőrzésnél, mind az értékelésnél elsősorban az ismereteket, a megértést és a tudás felhasználhatóságát kell figyelembe venni. Különleges esetekben szem előtt kell tartani a diák analízáló-szintetizáló és értékelő képességét is (a képzőművészeti tervezési feladatoknál és a záróvizsgán).

A gyakorlati képzőművészeti feladatoknál a tanár értékeli és osztályozza a képzőművészeti megoldások sikerességét a gyakorlati feladatokban, az alapfogalmak ismeretét és a képzőművészeti feladat technikai kivitelezését, valamint az eredetiséget, a fantáziát és a találékonyságot a motívum kivitelezésében. A tanár a tanóra céljaiból kiindulva fogalmazza meg az értékelési szempontokat. A tanár figyelembe veszi a diák szorgalmát, szuverenitását és kezdeményező-képességét, az önálló forráskeresés képességét, valamint az alkotás magyarázatának a sikerességét is.

Az értékelési módszerek fokozatosan, feladatról feladatra igazodnak a (lehetséges) záróvizsga értékelési követelményeihez. A tanár már a 3. osztály elején (amennyiben a tantárgy a 3. évfolyamon szerepel) kiválasztja az értékelés célszerű formáit és módszereit, a feladatokban pedig a záróvizsga követelményeihez igazítja azokat. Így a formatervezés (dizájn) témakör utolsó képzőművészeti feladatát már pontosan ugyanazok a kritériumok alapján bírálja el, mint a záróvizsgán. A diákok teljesítményének az értékelésére szolgáló forma és módszer előzetes ismerete lehetővé teszi, hogy a figyelem a lényegre kerüljön: a vizsga tartalmára és a képzőművészeti feladatra.

Ha a képzőművészeti alapképzésre a 3. évfolyamon kerül sor, akkor a diákok a tanév utolsó formatervezési (dizájn) feladatukhoz a termék elkészítésének a folyamatáról egy rövid beszámolót csatolnak, és ezzel teljesítik az esetleges záróvizsga egyéb követelményeit.

V. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A középfokú szakmai képzési programok (SPI) keretében a képzőművészet oktatása az 1., 2. vagy 3. évfolyamon valósul meg. A célok a témakörök szerint kerültek csoportosításra. Az első témakört a művészettörténet, míg a többit a képzőművészeti területek (rajz, festészet stb.) alkotják. A 3. évfolyamon történő kivitelezést – javaslatunk szerint – a diákok nagyobb pszichofizikai érettsége indokolja: a szakképzés utolsó évfolyamán a diákok komolyabbak, motiváltabbak, és készen állnak arra, hogy a képzőművészeti és szakterületi tartalmakat összekapcsolják. Minél gyorsabban érzékelik hivatásuk szempontjából e terület jelentőségét, annál inspiráltabbak lesznek a művészetelméleti és -történeti tartalmak elsajátítására.

A tanórákon a diákok felfedezik és fejlesztik az általános iskolában megszerzett képzőművészeti ismereteiket. A tanterv fejlesztés-orientált, és a képzőművészeti oktatás alapvető területeit érinti (rajz, festészet, szobrászat és térbeli tervezés, vizuális kommunikáció), hangsúlyt fektetve a minőségi és mennyiségi képzőművészeti képességekre, valamint a kreativitás fejlesztésére. A tantárgy sajátosságaiból adódóan a képzőművészetnél a nevelési és oktatási tényezők ugyan szóban aktivizálódnak, de a művészi kifejezésben valósulnak meg. Az elméleti és gyakorlati munka összefonódása elengedhetetlen, mivel az kiegyensúlyozott módon fejleszti a diákok kreatív (pszichomotorikus, észlelési és érzelmi) képességeit.

Az alacsony óraszám (33) megköveteli a tanártól a gondosan megtervezett és célirányú oktatást, valamint minden témakör esetében a tanórák következetes kivitelezését. A tanárnak az oktatási folyamat során a diák művészi fejlődésének minden egyes szakaszát fejlesztenie és gazdagítania kell, valamint a szakiskola típusától függően kell foglalkoznia mindazokkal. Egy feladaton belül több, különböző tervezési területhez tartozó képzőművészeti tevékenység is társítható. Minden egyes képzőművészeti feladatnál a szakterületnek megfelelően kell kiválasztani a motívumot, a képzőművészet-elméleti problémát és a képzőművészeti technikát. A tanár gondoskodik a diák személyiségének harmonikus, integrált fejlesztéséről és formálásáról. Fontos az egyéni és a csoportos munkához való hozzászoktatás, hiszen ez új ismeretekkel szolgál, és lehetővé teszi a kreatív önkifejezést, az osztálytársakkal és a kollégákkal a toleráns együttműködést, ugyanis ez az alapja a szakmai és kulturális életébe való beilleszkedésnek.

A művészetelméleti kérdések és a művészettörténeti fogalmak a tanítási/tanulási folyamat kiindulópontjaiként, a szakmai terület igényei szerint kombinálódnak és integrálódnak a sajátos képzőművészeti képességek összefüggésében. A tanár a kollégáival együttműködve alaposan

átgondolja, mely tevékenységekkel valósítja meg az egyes célkitűzéseket. A képzőművészeti feladatokat úgy tervezi meg, hogy látható legyen a logikus átmenet a bevezető művészettörténeti témakörből kiindulva a művészi kifejezésig. Erre építve készül el a záró képzőművészeti feladat a vizuális kommunikáció és a formatervezés – dizájn területén. Ennek során a tanár figyelembe veszi a diákok képzőművészeti képességeit, az egyéb tényezők hatását, valamint a feladat anyagi és térbeli lehetőségeit.

A tanár úgy tervezi meg a tanórát, hogy folyamatosan átfogóan gondolkodik, elsősorban a globális cél elérésének, illetve az ahhoz való közelítésnek az összefüggésében. A tanórák megtervezésének és kivitelezésének számos lehetséges módja létezik. A tanterv ezek közül csak az egyiket mutatja be. A tanár minden esetben analitikusan tervez. Ez azt jelenti, hogy tudatában van annak, hogy az egyes képzőművészeti feladatok vagy témakörök teljes egészet alkotnak, ugyanakkor a tervezőművészeti (dizájn) zárófeladat felé orientálódnak, amely az egész éves munka szintézisét jelenti, és egyúttal (az esetleges) záróvizsgára való felkészülést is (abban az esetben, ha a képzőművészet tantárgy a 3. osztályban szerepel). Valamennyi témakör (a Bevezetés a művészettörténetbe, a rajz, a festészet, a szobrászat és a térbeli tervezés) a vizuális kommunikáció és tervezés – dizájn témakör záró feladatának az előkészítését szolgálja. A tanár úgy tervezi meg az egyes képzőművészeti feladatokat, hogy azok teljes egészet képezzenek, és egyben a záró képzőművészeti feladatnak a részei is legyenek.¹ A diák az alkotásait egy mappában (portfólióban) gyűjti, amelyben az összes képzőművészeti alkotását és egyéb anyagait tárolja. A mappa a tanítási folyamat végén a végső osztályozás elsődleges forrása.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI FOGALMAK BEMUTATÁSÁNAK A MÓDOZATAI

A tanterv művészettörténeti része olyan tartalmakra helyezi a hangsúlyt, amelyek szélesítik a diákok kulturális és történelmi ismereteit. Mindemellett betekintést nyújt a szakma történeti fejlődésébe, bemutatva a választott szakterületen elért művészeti csúcsteljesítményeket.

A témákat szemléletesen, általánosan népszerű, világos példákkal kell bemutatni, hogy a diákok kiegészíthessék az előzetes ismereteiket (a művészetről általában, a történelmi körülményekről, az irodalmi, színházi, zenei stb. alkotói folyamatokról), és megismerkedhessenek a művészet érdekes és új dimenzióival. A tanórát úgy kell kivitelezni, hogy azokkal felkeltsék a diákokban az érdeklődést és a műélvezetet azon múltbeli és kortárs művészeti alkotások iránt, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a diákok szakterületéhez vagy a diákok szakmai képességeihez (kompetenciáihoz).

A diákok alkotásaiból kötelező képzőművészeti kiállítást rendezni az anyaintézményben és a környékbeli iskolákban. Kívánatos a ljubljanoi Nemzeti Galéria, a Modern Galéria (Narodna galerija, Moderna galerija) vagy valamely helyi megfelelő kulturális kiállítóhely, intézmény meglátogatása. Javasoljuk a nemzeti kulturális örökség megőrzése szempontjából is kiemelt szakmai jelentőséggel bíró intézmények (galériák és múzeumok) meglátogatását. Az autószerelők kísérleti programjában javasolt a régi autók és más közlekedési eszközök gyűjteményének a felkeresése a Vrhnika melletti Bistrán található múzeumban, illetve Vranskon a

---

¹ Példa a tervezésre és a kivitelezésre: a rajzolás, a festés stb. képzőművészeti feladatai összefüggnek és összefonódnak, közös szálként húzóva végig a tanévben – a kezdeti ötletektől a rajzvázlatokon át a színhasználatig, valamint a végső bemutatóig. Példának okán az autószerelők szakképzési programjában a diákok vázlatokat/rajzokat készítettek egy autóról vagy az egyes alkatrészekről (a képzelőerőt fejlesztő feladat – egy új autó prototípusa). A későbbiekben festményeket és szobrokat alkottak térbeli alkotásokról és tárgyokról; a zárófeladatban pedig megfelelő vizuális üzenetet terveztek a bemutatóhoz).

régi motorkerékpárok múzeumának a megtekintése stb.; a többi szakképzési terület résztvevőinek azt tanácsoljuk, válasszák ki a számukra megfelelő intézményeket. A diákokat is be kell vonni az ilyen kirándulások tervezésébe; a helyszínen – a múzeumban/galériában/természetben – pedig munkafeladatokat kell megoldatni.

A MŰVÉSZETELMÉLETI PROBLÉMÁK MEGISMERÉSE

Az elméleti kérdések megismerésének a célja, hogy a diákok képesek legyenek az elsajátított képzőművészeti és művészettörténeti fogalmak segítségével szóban kommunikálni. Fontos a természetben található tárgyak, jelenségek megvizsgálása és megtapasztalása, valamint a műalkotások megfigyelése során a fogalmak elsajátítása. A tanár lehetőség szerint a tanulási/tanítási folyamatot a képzőművészet tantárgynál a problémaalapú tanulás elvei szerint tervezi és irányítja. A megtapasztalást és a megismerést a tanár sikeres motivációja támogatja. A tanár tudatosan ügyel arra, hogy a serdülők művészi képességeiből és kognitív-érzelmi (kognitív-affektív) tényezőiből minél többet ösztönözzön.

A művészeti formatervezéshez:

- a megfigyelés pontosságát,
- a vizuális és képzőművészeti emlékezetet,
- a művészeti képzeletet,
- az érzékenységet és a kézügyességet.

A képzőművészeti képességek tényezőinek a fejlesztése hozzájárul a kreativitás növekedéséhez, a tudat és a szépség megtapasztalásának a gazdagításához, valamint a diák integrált szellemi és etikai formálódásához.

A művészetelméleti problémák tanulása a már ismert fogalmak elmélyítésén alapszik. A művészettörténeti terminusok elsajátítása a szakmai irányultsághoz kapcsolódó fogalmak megtanulásán, valamint a művészetelméleti és más, általános és egyéb szakmai kulcsképesítések vonatkozó terminusainak az integrálásán, valamint természetesen a gyakorlati órákon alapul.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI KIFEJEZÉSMÓD ÉS A TERVEZÉS/DIZÁJN (AZ IPARI, A DIVAT, A GRAFIKAI ÉS A KÉZMŰVES TERVEZÉS)

A képzőművészeti kifejezésmód a diákok megszerzett tudásának és tapasztalatainak a kreatív alkalmazását jelenti. Ez az ötletek gyakorlati megvalósítása: a művészetelméleti problémák sikeres megoldásának az esztétikai kifejezés formájában történő bemutatása, amely fokozatos átmenetet képez a tervezési (dizájn) folyamatokhoz. A tanár arra ösztönzi és irányítja a diákokat, hogy gondolkodjanak, érezzenek, aktívan kutassak, kreatívan nyilvánuljanak meg a művészi kifejezésekkel és eszközökkel, valamint a különböző anyagok felhasználásával. Arra sarkallja a diákokat, hogy saját meglátásaikat vigyék bele a művészeti manifesztációba. Támogatja a tanulók önbizalmát azáltal, hogy lehetővé teszi számukra a művészeti kifejezésmód eredetiségét, különlegességét és felismerhetőségét. A megfelelően megtervezett művészeti feladatok és munkafolyamatok helyes irányítása révén fejleszti a diákok motorikus készségét és érzékenységét. Lehetőséget nyújt az önálló művészeti kísérletezésre. Az esztétikai és a funkcionális szempontok egyaránt fontosak a képzőművészeti kifejezésben és a tervezésben. A tanár tervezési stratégiákat alkalmaz, miközben olyan művészeti feladatokat kezdeményez, amelyekben hangsúlyt kapnak a tapasztalati-kifejező (érzelmileg megtapasztalható) dimenziók. A képzőművészeti feladatokba fokozatosan vezeti be azokat a tervezési elveket és

követelményeket, amelyekben a kognitív megközelítés túlsúlya nyilvánul meg az érzelmi-élményalapú megközelítés rovására (a forma követi a funkciót, vagy: a termék esztétikai megjelenése alárendelődik a termék funkciójának). Mindkét megközelítésben egyenértékű a pszichomotorikus szempont. Ahol csak lehetséges, a tanár a művészettörténeti fogalmakat beépíti a gyakorlati képzőművészeti feladatokba.

A megszerzett művészetelméleti ismeretekkel, megtámogatva a művészi kreativitással, a diákok csiszolják a képzőművészeti kifejező készségüket és a tervezés-esztétikai képességeiket. A szabad képzőművészeti kifejezőmód által a diákok olyan művészeti képességeket fejlesztenek, mint: a motorikus készségek (szenzibilitás) és az érzékenység (szenzitivitás), valamint az esztétikai tervezés (kifejezés) és a művészeti gondolkodás képessége. A vizuális és verbális megnyilvánulás közötti egyensúly lehetővé teszi a megfigyelőképesség, a képzelet, a vizuális emlékezet, a képzelet és a kézügyesség folyamatos erősítését. A diákok a saját és más művészek alkotásainak az értékelésével új tapasztalatokat szereznek. Erősítik a tudatosságot a művészeti fogalmak és az esztétikai kifejezés fontosságát illetően. Hozzászoknak a környezet elrendezésének és a tárgyak egyedi és ipari tervezésének stb. kritikus megítéléséhez.

PÉLDA EGY AJÁNLOTT ÉS/VAGY JAVASOLT TEVÉKENYSÉGRE A KITŰZÖTT OPERATÍV CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ AZ AUTÓSZERELŐK KÍSÉRLETI PROGRAMJÁBAN 2004–2007.

A táblázatban szorgalmazott tevékenységek az autószerelő programban képzőművészetet oktató tanár számára kerültek javaslatra, hogy azokat szakmai megítélése alapján, a lehetőségekhez mérten kiválassza és alkalmazza. A tanár más tevékenységeket is előkészíthetett a célok eléréséhez. A más középfokú szakképzési programokban dolgozó képzőművészetet oktató tanárok az operatív célok eléréséhez a szakmai irányultság sajátosságainak megfelelően választják ki a konkrét tevékenységeket.

TEVÉKENYSÉGEK A
BEVEZETÉS A
MŰVÉSZETTÖRTÉNETBE
TÉMAKÖRHÖZ
(10 ÓRA)

A MŰVÉSZET TÉMAKÖRE
(1 óra)

- a közvetlen környezetben található kulturális és történelmi emlékek megtekintése (a kultúrnaphoz kapcsolódóan)
- gyakorlat: különböző művészeti ágak alkotásainak a felfedezése (példák keresése a szakmához közel álló alkotásokra; zene, film, tánc, videó, irodalom stb.)
- művészi önkifejezés a diákokhoz közel álló műfajban

KÉPZŐMŰVÉSZETI
TÉMAKÖR
(2 óra)

- nyomtatott vagy elektronikus formában megjelenő vizuális anyagok használata (eredeti műalkotások alkalmazása az ajánlott – az iskolán kívüli művészeti intézmények meglátogatása).
- különböző típusú autók (vagy más, a szakmához kapcsolódó

TEVÉKENYSÉGEK A RAJZ
TÉMAKÖRHÖZ
(6 ÓRA)

A diákok:

- egy választott kompozíciós elv alapján, különböző vonalvezetési megoldásokkal elkészítenek egy képzeletbeli rajzot.
- a környezetből származó tárgyakat vizualizálnak, betartva a szerkesztési szabályokat.
- közvetlen megfigyeléssel motívumot (autót vagy részletet) rajzolnak.
- az autógyártásból vagy a természetből származó formákat egyszerűsítik le (stilizálnak).
- bizonyos tervezési elvek alapján, az arányok figyelembevételével és a textúrák felvitelével kompozíciót rajzolnak.
- az autógyártás szakmájának megfelelő motívumot stilizálnak, és azt logóvá, jelvényt vagy brossá alakítják.
- képzőművészeti kifejezőeszközök segítségével

TEVÉKENYSÉGEK A
FESTÉSZET
TÉMAKÖRHÖZ
(6 ÓRA)

A diákok:

- színkontrasztokat és színharmóniákat használnak a képtervezés megalapozásához.
- megfigyelés vagy képzelet alapján kompozíciót festenek a különböző színelméleti problémák felhasználásával (másodlagos színeket alkalmaznak).
- egyszerű tárgyat rajzolnak (például egy fedeles dobozt; amelyet először világos árnyalatokkal színeznek ki, másodsor élénk színekkel, harmadszor pedig harmonikus keveréssel).
- az autót papírmodelljének a példája alapján azonosítják és elemzik a különböző színválasztások hatását (melyik szín hangsúlyozza jobban a karosszéria formáját vagy alakját, illetve melyikkel mosódik el az stb.).
- megindokolják a képzőművészeti komponens és az alkotóelemek

műtárgyak)
összehasonlítása
vizuális-esztétikai
szempontból,
hangsúlyozva a
dekoratív és a
használati jellemzők
egymásra történő
hatását.

TÉMAKÖR: A MŰVÉSZETI
MEGKÖZELÍTÉS
(tartalomlemez):

MOTÍVUM (1 óra)
TARTALOM (ANYAG) ÉS
KÉPZŐMŰVÉSZETI
TARTALOM (2 óra)
IKONOGRÁFIA
(összpontosítva a szakterület
jelrendszerére)
(2 óra)

- olyan műalkotások
választása, amelyek
ismerősek a diákok
számára:
elmagyarázzák, miért
fogadják el azokat
műalkotásként
- referátum
bemutatása a
témával kapcsolatban
(lásd a
Célkitűzéseket, vagy
az autó formájának
összehasonlítása a
választott művészeti
korszak jellemző
vonásaival)
- tevékenység egy
autómúzeumban;
beszélgetés egy
autótervezővel
(feladatlapok és
egyéb források

kompozíciót
rajzolni,
figyelembe véve az
így elkészült vonal-
kompozíciókban a
világos és sötét
vizuális hatásokat.

- vázlatot készítenek
az iskolában
használt iránymutató
táblák
létrehozásához.
- a (képző)művészeti-
rajzolás
kifejezőmódot
összekapcsolják a
más tantárgyak és
gyakorlati
munkaterületek
rajzolás
kifejezőmódjaival.
- képzőművészeti
megoldásokat
keresnek az
arany metszés
segítségével.

Javasolt kiegészítő feladat:
a diákok szakmájához közel
álló kézműipari vagy
iparművészeti mesterségek
példáinak az elemzése
(amelyekben a vonal az
uralkodó művészi
kifejezőmód); művészi
rajzok elemzése.

kiválasztását a saját
munkájukban.

Javasolt kiegészítő feladat:
a diákok szakmájához
közel álló kézműipari
vagy iparművészeti
mesterségek példáinak
az elemzése
(amelyekben a szín a
domináns művészi
kifejezőmód); művészeti
festmények elemzése.

felhasználása)

TÉMAKÖR: A
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
IRÁNYZATOK A 20.
SZÁZADBAN

- források kutatása
(nyomtatott,
elektronikus és
egyebek)

MEGJEGYZÉSEK:

ebben a témakörben két-
három órát szánunk az
ismeretek elmélyítésére, az
ismétlésre és az értékelésre;
a diákok az ezt követő
gyakorlati-művészeti
feladatokban is
megszilárdítják a megtanult
művészettörténeti
fogalmakat.

SZOBRÁSZATI ÉS TÉRBELI TERVEZÉSI TEVÉKENYSÉGEK (5 óra)

lehetséges tevékenységek –

A diákok:

- domborművet vagy körplasztikát terveznek, figyelembe véve az anyagok, az állóság és a felületek (a gépkocsi belső és külső részeinek szerkezete és felülete, pl. a gumibroncs burkolatának a felszíne) tulajdonságait.
- montázsokat készítenek hulladékanyagokból.
- különböző térbeli alakzatokat terveznek síkbeli anyagokból.
- szabadkézzel – felül-, elől- és

VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓS ÉS TERVEZÉSI – DIZÁJN-TEVÉKENYSÉGEK (5 ÓRA)

lehetséges tevékenységek –

A diákok:

- számítógép használatával egy tervezett vizuális üzenetet alkotnak.
- plakátot készítenek egyszerű kollázs technikával.
- divatruházatot, ékszereket stb. terveznek.
- „óriásplakátot” készítenek kicsinyített méretben (vázlat, csoportmunka); szükség esetén azt életnagyságúvá formálhatják; majd felhasználhatják a saját szakképzésük és iskolájuk reklámozásához és prezentációjához

oldalnézet segítségével – autót rajzolnak, és bemutatják az autót, valamint síkbeli anyagból vagy drótból, illetve a kettő kombinációjából egy autót alkotnak; szükség esetén kiszínezik azt.

- egyszerű papírmakettet formálnak, az egyik formából vagy térbeli alakzatból a másikba való átmenet lehetőségével (csoportkompozíció létrehozása egy nagyobb iskolai helyiségben vagy vásáron).
- a textúra és a domborzati jellemzők felhasználásával képzőművészeti és használati terméket terveznek a vakok és gyengénlátók számára.

Gyakorlat: olyan, a diákok szakmájához közel álló kisipari, kézműipari vagy iparművészeti mesterségekre példák, és azok elemzése, amelyekben a szobrászati és építészeti kifejezések dominálnak (térfogat, belső és külső tér stb.); szobrászati és építészeti műalkotások analízisa.

(számítógépen elkészíthetik a vázlatokat).

- az „óriásplakát” példáján keresztül elemzik a termék vizuális-esztétikai megjelenésének a szerepét, valamint annak szoros kapcsolatát a vállalkozással, a marketing és értékesítési pszichológiával stb.
- a tipográfiai kompozíció törvényszerűségeire összpontosítva írásbeli üzenetet alkotnak.
- saját munkájukban elemzik a vizuális, képzőművészeti elemek kiválasztását.
- a tanárral együtt vagy önállóan elkészítik a termék tervét, vázlatát és prototípusát (együttműködve a gyakorlati órákkal).
- elkészítik a termék szóbeli és írásbeli bemutatóját.

Gyakorlat: a diákok szakmájához közel álló kisipari, kézműipari vagy iparművészeti mesterségek példáinak az elemzése, a kortárs formatervezés – a dizájn és a vizuális kommunikáció termékei.

A KREATIVITÁS, AZ ESZTÉTIKAI KIFEJEZÉS ÉS AZ ÉRTÉKÍTÉLET FEJLESZTÉSE

A tanár nagyon fontos feladata, hogy fejlessze a diákok kreativitását és motivációját a tanulási folyamatban. Ennek érdekében gondoskodnia kell arról, hogy a produktív folyamatok olyan biztonságos környezetben valósuljanak meg, amely ösztönzi a diákok lelkesedését, hogy felszabaduljon az érzés, a gondolkodás és a megfigyelték spontán kifejezése az alkotói ötletekben. A tanár gondoskodik arról, hogy a diákok tisztában legyenek a „kreativitás” általános kompetenciájának a fontosságával a szakmai karrierjük, valamint társadalmi és magánéletük szempontjából. A tanárnak képesnek kell lennie arra, hogy megtalálja a diákok eredetiségét a mondanivaló megfogalmazásának a módjában, és mindeközben nem a szándékok (motivumok) a legfontosabbak, hanem a megnyilvánulás. Meg kell találnia azt a módszert, amellyel a kulturális és művészettörténeti örökséget a lehető legközelebb tudja hozni a diákokhoz.

A tantárgy fontos kiegészítője a **kultúrnap**, amely közvetlen kapcsolatot tesz lehetővé a művészeti intézményekkel és alkotásokkal. Ezt minden tanévben meg kell tervezni, elő kell készíteni és végre kell hajtani.

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK TANANYAGKÖZI TERVEZÉSRE VAGY INTEGRÁCIÓRA

A tantárgyközi kapcsolatok fontos elemei a szakmai képzést és a szakmai programot kiegészítő program megújítását célzó 2. kiindulópontok megvalósításának. Ezek nem csak azokon a tartalmi kapcsolatokon alapulnak, amelyeknek a funkciója a meglévő ismeretek, készségek és kompetenciák összekapcsolása az újakkal – a motiváció vagy a jutalmazások során –, hanem mindenekelőtt olyan tervezett tevékenységek keretét jelenti, amelyek során a diákok a szakmai ismeretek mellett szélesebb körű folyamatokat vagy az egész életen át tartó tanulási készségeket is elsajátítják. A tantárgyközi tervezést a tanév kezdete előtt kell elvégezni. A képzőművészet tantárgyat tanító tanár aktívan vegyen részt a munkaközösségek tevékenységeiben. Ennél a munkánál ismernie kell a tantárgyközi tervezés feltételeit, és ennek alapján kell meghatározni a kivitelezési szakaszokat a tanév során.

A képzőművészet tantárgy integrálja és támogatja a természet- és társadalomtudományok, a nyelvek, a releváns szakmai tantárgyak és a gyakorlati tanítás tapasztalatait. A diákok tantárgyi eredményei átfogó képet adnak a személyiségükről, a motivációjukról és a szakmai ambíciójuk fokáról. A tantárgy interdiszciplináris jellege spontán és kötetlen módon biztosítja a tantárgyközi kapcsolatokat.

Néhány javaslat, megoldás és tevékenység

Téma: Történelmi stílusok

A diákok elsajátítják a legfontosabb stílusok elnevezését, valamint a történelmi eseményekhez és más művészeti műfajokhoz viszonyítva sorolják be azokat (pl. a romantika művészete a keresztes háborúk idején alakul ki, ezzel egyidejűleg megismerik a trubadúrlírárt; a barokk művészet a reformáció utáni időszak gyümölcse, miközben ekkor éri el csúcspontját a barokk mise; az expresszionizmus művészete a két háború közötti traumatikus időszakban alakul ki; hasonló témák jelennek meg a kortárs irodalomban, színházban stb.)

A diákok mentoraik megfelelő támogatásával, kreatív önkezdemenykezéssel kultúrnapot szervezhetnek, ötvözhetik a különböző tantárgyaknál (szlovén nyelven történő kommunikáció, társadalomismeret, gyakorlati órák) szerzett művészettörténelmi ismereteiket, hogy egy „kultúrtörténelmi képet” alkossanak.

Iránymutató javaslat: Prešeren kora: a diákok, miután kiválasztották a színpadképnek megfelelő irodalmi szöveget, autentikus irodalmi műveket keresve (a szlovén biedermeierből és a romantika korszakából), a díszletek, ruhák és virágcsendéletek megalkotásával foglalkoznak, és keretet teremtenek (a korszak közvetítő eszközeivel) a történelmi időszak művészeti újraalkotásához.

A témaválasztás természetesen teljesen szabad, ami fontos: az a diákok aktív részvétele a „kulturális és történelmi kép” megalkotásában, és ez általi örömszerzés.

A diákok a mentorok segítségével **projektheteket** szervezhetnek (pl.: 3 hetet egy-egy tanévben). Ezek keretében a különböző alapvető képességek által megszerzett ismereteikkel átfogó képet alkotnak egy közös témáról:

1. javasolt közös téma a 2004–2007-es autószerelő programhoz: A TECHNOLÓGIAI FEJLŐDÉS, A (MŰVÉSZET)TÖRTÉNETI, FÖLDRAJZI, POLITIKAI ÉS EGYÉB JELLEMZŐK HATÁSA A GÉPKOCSI KÜLSŐ ÉS BELSŐ KIALAKÍTÁSÁRA.

2. javasolt közös téma: EGÉSZSÉGÜNK, KÖRNYEZETÜNK, KULTURÁLIS ÉS MŰVÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK VÉDELME (az általános oktatás, a szakmai elméleti kulcskészségek (KK), a természettudomány, a társadalomtudomány és a művészet kulcskompetenciáinak integrálása).

A tanár a TÖRTÉNELMI STÍLUSIRÁNYZATOK témáját az egyes képzőművészeti területek tárgyalásánál mutatja be, vagy külön bizonyos óraszámot szentel annak. Javaslat: a 19. század végi és 20. századi képzőművészeti területek áttekintése, különös tekintettel a korszak kulcsfontosságú alkotásaira és a szakterülethez kapcsolódó művekre (festészet, szobrászat, építészet, formatervezés – dizájn).

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK A TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOKRA VAGY AZ INTEGRÁCIÓRA

Különös hangsúlyt kell fektetni a művészettörténeti tartalmak és a képzőművészeti feladatok integrálására, valamint a gyakorlati órákhoz kapcsolódó tanórák lehetséges megvalósítására.

Kapcsolódási példák

Szlovén nyelv: a diákok saját munkájukkal kapcsolatos önkifejezése, valamint a vizuális és a verbális nyelv közötti hasonlóságok és különbségek keresése.

Idegen nyelv: alapvető szakmai kifejezések fordítása, szakmai szókincs idegen nyelven.

Társadalomtudomány: a társadalmi fejlemények és a művészettörténet kapcsolata; a művészetben és a használati tárgyak megjelenésében megmutatkozó következmények, valamint a használati tárgyak megjelenése, a legfontosabb műalkotások, műemlékek és szerzők tér- és időbeli elhelyezése, a szép fogalma az esztétikában.

Matematika: az arányok kifejezése számokkal, a szimmetria a művészetben és a matematikában; a művészet mint a számok szimbolikus jelentésének a közvetítője.

Testnevelés: a mozgás esztétikája a táncban és más sportágakban is megnyilvánul; az esztétika a sporthoz hasonlóan a művészetben ugyanúgy megtalálható.

Természettudomány: a képzőművészeti anyagok szerkezete és jellemzői, a testek felépítése, a térérzékelés fiziológiai alapjai.

A lehetséges tantárgyközi kapcsolatokat a 5–12. oldalon található táblázatban szereplő célkitűzések foglalják magukba; ezeket számokkal jelöljük. Ezek a feltüntetett tantárgyakat vagy kulcsképesítéseket jelzik:

1.	SZLOVÉN NYELV
2.	MATEMATIKA
3.	IDEGEN NYELV
4.	TESTNEVELÉS
5.	TERMÉSZETTUDOMÁNY
6.	TÁRSADALOMTUDOMÁNY
7.	SZAKMAI MODULOK
8.	GYAKORLATI OKTATÁS

VI. A TANÁR SZÁMÁRA ÖSSZEÁLLÍTOTT IRODALOM- ÉS FORRÁSJEGYZÉK

Szakirodalom és források:

Specifikus szakirodalom és források:

Butina, Milan, Slikarsko mišljenje, CZ, Ljubljana, 1996.

Butina, Milan, Prvine likovne prakse, Debora, Ljubljana, 1997.

Butina, Milan, Uvod v likovno oblikovanje, Debora, Ljubljana, 1997.

Butina, Milan, O slikarstvu, Debora, Ljubljana, 1997.

Butina, Milan, Mala likovna teorija, Debora, Ljubljana, 1999.

Chevalier, Jean in Gheerbrant, Alain, Slovar simbolov, miti, sanje, liki, običaji, barve in števila, Ljubljana, 1993.

Didek, Zoran, Raziskovanje oblikotvornosti, DDU Univerzum, Ljubljana, 1982.

Golob, Nataša in Frelih Tone, Podobe Preteklosti, Orion film d.o.o., VHS, Ljubljana, 1997.

Golob, Nataša, Umetnostna zgodovina, DZS, Ljubljana, 2003.

Hollingsworth, M., Umetnost v zgodovini človeštva, Ljubljana, 1993.

Katalog razstave likovnih del dijakinj in dijakov slovenskih gimnazij, srednjih in poklicnih šol, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 2000.

Karlavaris, Bogomil, Metodika likovnog vaspitanja (III. deo), likovno vaspitanje učenika u školama drugog stupnja, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1978.

Likovna vzgoja v srednjih šolah, zbornik prispevkov s posveta v Cankarjevem domu, Ljubljana, 22. maj 1996, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1996.

Muhovič, Jože, Vstop v likovno logiko I, II, ALU, Ljubljana, 1986.

Republiška predmetna komisija za likovno teorijo: Predmetni izpitni katalogi za maturo. Likovna teorija, Republiški izpitni center, Ljubljana 1993–2005.

Revija Likovna vzgoja, Debora, Ljubljana 1997-2007.

Revija Likovne besede, zbirka, Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov, Ljubljana

Sproccati, S., Vodnik po slikarstvu, Ljubljana, 1994.

Tacol, Tacol, Učbeniki za 5., 6., 7., 8. in 9. razred, Likovno izražanje, Debora, Ljubljana 1995-2003.

Tacol, Tonka, Likovno izražanje – didaktična izhodišča za pouk likovne vzgoje, Debora, Ljubljana, 2003.

Tacol, Tonka, Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog, Debora, Ljubljana, 1999.

Tavčar, Lidija, Nevidne strani vidne umetnosti, Ljubljana, 1991.

Germ, Tine, Podobe antičnih bogov v likovni umetnosti od antike do izteka baroka, DZS, Ljubljana, 2001.

Germ, Tine, Simbolika števil, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2003.

Germ, Tine, Simbolika cvetja, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2003.

Germ, Tine, Podoba in pomen v likovni umetnosti: osnove ikonografije, Založba Pivec, Maribor, 2006.

Umetnost svetovne zgodovine, DZS, Ljubljana, 2000.

Umetnost slikarske, kiparske in arhitekturne umetnosti, Modrijan, Ljubljana, 1998.

Umetnost na Slovenskem, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998.